

ЄВРОПЕЙСЬКЕ МАЙБУТНЄ РИНКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

КИЇВ 2015

«Недавні події в Україні дали всім українцям надію на гарне майбутнє, основане на верховенстві права, ефективному державному управлінні та відкритому суспільстві. Аудит і бухгалтерський облік відіграють життєво важливу роль у створенні відкритого суспільства, створюючи передумови для вдалого та ефективного державного управління.

Для того, щоб аудит виконував ключову роль в суспільстві, його потрібно підняти до відповідного рівня якості, забезпечити незалежність і чітке дотримання етичних стандартів представниками професії - все це є абсолютними цінностями і атрибутами професії»

Джон Хупер,

старший експерт з бухгалтерського обліку та аудиту Проекту «Технічна підтримка пріоритетних напрямків фінансового сектору» представництва Європейського союзу в Україні

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

РАДА
НЕЗАЛЕЖНИХ БУХГАЛТЕРІВ
ТА АУДИТОРІВ

УАСБА

Українська асоціація
сертифікованих бухгалтерів
і аудиторів

1. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ АУДИТУ

На виконання Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом, Уряд взяв зобов'язання реформувати інститут аудиту, оскільки існуюча система регулювання аудиторської діяльності в Україні суперечить європейському законодавству. Окрім того, підвищення якості надання аудиторських послуг до єв-

ропейського рівня сприятиме зміцненню фінансової стабільності національної економіки, покращенню інвестиційного клімату, спрощенню виходу вітчизняних виробників на світові ринки капіталу, а також відкриє українським аудиторам доступ на європейські ринки.

2. КОРОТКИЙ ОПИС ЗМІН У ГАЛУЗІ АУДИТУ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Європейське законодавство у сфері аудиторської діяльності, яке підлягає імплементації:

1. Директива Європейського парламенту та Ради 2006/43/ЄС від 17.05.2006 про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності, із змінами внесеними Директивою 2014/56/ЄС від 16.04.2014 (далі – Директива);

2. Регламент Європейського Парламенту та Ради 537/2014 від 16.04.2014 про особливі вимоги стосовно аудиту суспільно значущих суб'єктів господарювання.

Вимоги оновленого європейського законодавства у галузі аудиту передбачають:

- запровадження системи суспільного нагляду за аудиторською діяльністю;
- незалежність системи суспільного нагляду від практикуючих аудиторів;
- створення системи контролю якості аудиторських послуг з відповідною системою санкцій;
- безпосереднє застосування міжнародних стандартів аудиту;
- формування єдиного реєстру аудиторів та аудиторських фірм;
- визначення категорії підприємств, що становлять суспільний інтерес (далі - ССІ), які підлягають обов'язковому аудиту.

3. НАЦІОНАЛЬНІ ІНІЦІАТИВИ ЩОДО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ ДИРЕКТИВИ

У зв'язку з прийнятими зобов'язаннями, в рамках асоціації з ЄС, Україна повинна реформувати інститут аудиту відповідно до європейських вимог. На виконання цих вимог, Міністерством фінансів України розроблено модель реформи ринку аудиторських послуг, котра викладена в новому законопроекті "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність". Законопроект був розроблений за участі експерта ЄС та підтриманий Світовим банком, Єврокомісією та регуляторними органами.

В законопроекті викладено ключові моменти щодо міжнародних стандартів аудиту (далі – МСА), котрі

повинні застосовувати аудитори та суб'єкти аудиторської діяльності (далі – САД). Окрім того, в документі вперше чітко визначено пряме застосування МСА. Усі нормативні документи будуть розміщені в мережі Інтернет українською мовою у вільному доступі.

Так само, як і Директива, законопроект містить норми аналогічні окремим положенням міжнародних стандартів, це має забезпечити гармонізацію законодавства на засадах міжнародних стандартів незалежно від тривалості перехідного періоду до безпосереднього їх застосування в ЄС.

Дотримання стандартів професійної діяльності:

- Міжнародного кодексу етики Міжнародної Ради з Міжнародних стандартів етики для бухгалтерів;
- Міжнародних стандартів з контролю якості;
- Стандартів, прийнятих Радою з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості.

Посилені вимоги до етичної поведінки аудиторів та САД,

зокрема ними при наданні аудиторських послуг має бути забезпечена етична професійна поведінка у відповідності з міжнародними стандартами аудиту, із дотриманням пріоритету суспільних інтересів, загальних норм моралі, принципів незалежності та об'єктивності, професійної компетентності, в конфіденційності та професійної таємниці.

Міжнародні стандарти аудиту

Принцип професійного скептицизму, що вимагає від аудитора та САД критичного підходу до застосованих юридичною особою оцінок справедливої вартості, зменшення (відновлення) корисності активів, забезпечень (резервів) та майбутнього руху грошових коштів, які впливають на оцінку здатності юридичною особою продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Забезпечення незалежної та об'єктивної діяльності аудитора

– забороняється втручатися в аудиторську діяльність аудитора членам адміністративних, керівних та контролюючих органів, власникам (засновникам, учасникам) САД, а також його пов'язаним особам в спосіб, що порушує його незалежність та загрожує об'єктивності його думки.

4. КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ТА ДОПУСК ДО ПРОФЕСІЇ

Законопроект передбачає принципово нову процедуру допуску аудиторів на ринок.

Обов'язковими умовами допуску до професії стануть: підтвердження теоретичних рівня знань, підтвердження професійної компетентності шляхом складання

кваліфікаційного іспиту, проходження практичної підготовки.

Кандидат здобуває право здійснювати аудиторську діяльність за умовами 1 з 4 наведених випадків:

1	2	3	4
Повна середня освіта	Вища освіта	Вища освіта	Вища освіта
↓	↓	↓	↓
Підтвердження теоретичних знань шляхом складання відповідної кількості іспитів, аналогічно до визнаних міжнародних програм професійної кваліфікації	Підтвердження теоретичних знань шляхом зарахування предметів, відповідно до програми вузу, та у разі потреби складання деяких іспитів	Досвід роботи не менше 15 років на посадах бухгалтера, ревізора, юриста, фінансиста, економіста, асистента (помічника) аудитора	Досвід роботи не менше 7 років на посадах бухгалтера, ревізора, юриста, фінансиста, економіста, асистента (помічника) аудитора
↓	↓	↓	↓
Підтвердження професійної компетентності шляхом складання кваліфікаційного іспиту	Набуття практичного досвіду шляхом проходження стажування протягом 3 років	Складання кваліфікаційного іспиту	Набуття практичного досвіду шляхом проходження стажування протягом 3 років
↓	↓	↓	↓
Набуття практичного досвіду шляхом проходження стажування протягом 3 років	Складання кваліфікаційного іспиту	Складання кваліфікаційного іспиту	Складання кваліфікаційного іспиту

При цьому передбачено зарахування особам, які здобули вищу освіту, іспитів з теоретичних знань. Також визнаються результати отримання кваліфікації в міжнародно-визнаних професійних організаціях та національних організаціях, що забезпечуватимуть рівень навчання співставний з міжнародно-визнаними.

Атестація аудиторів буде здійснюватися комісією з атестації, яка буде складатися з 9 осіб. До складу комісії буде делеговано осіб з:

- вищих навчальних закладів;
- професійних організацій бухгалтерів та аудиторів;
- Аудиторської палати України;
- по одному представнику регуляторних органів від НБУ, НКЦПФР, Нацкомфінпослуг, Міністерства фінансів та Міністерства економічного розвитку.

Головою комісії з атестації буде заступник Міністра фінансів. Строк повноважень членів комісії становитиме 3 роки.

Не передбачається ніяких сертифікатів А чи Б, ніякого періодичного продовження сертифікатів.

Аудитор включається до Реєстру за результатами складених іспитів та проходження стажування безстроково. Аудитори, які мають чинний сертифікат, включаються до Реєстру автоматично.

Іспити будуть проводити незалежні центри оцінювання знань. Підготовку до здачі іспитів можуть проводити вузи та професійні організації, у тому числі Аудиторська палата України (далі – АПУ). Іспити будуть проходити у вигляді тестування.

За здачу іспиту передбачена оплата у розмірі однієї мінімальної зарплати незалежному центру оцінювання знань та двох мінімальних зарплат організації, яка здійснює методологічне забезпечення іспитів. Таким чином, максимальна вартість не перевищить 3654 грн.

Зарахування теоретичних знань за предметами, які вивчалися у вузі, здійснюватиметься безкоштовно.

Запропонована в законопроекті процедура допуску аудиторів повністю відповідає вимогам європейських директив.

Незмінною залишається вимога щодо проходження безперервного удосконалення професійних знань. Однак змінюється підхід. Якщо нині підвищення кваліфікації обмежується певним визначеним колом організацій, то законопроектом надається можливість професійним організаціям розвиватися, навчати своїх членів і враховувати це в якості підвищення кваліфікації.

5. МОДЕЛЬ ІНСТИТУТУ АУДИТУ

6. ОБОВ'ЯЗКОВИЙ АУДИТ ОСІ, ТА ІНШИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

До ОСІ відносяться – публічні акціонерні товариства та емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи, які проводять діяльність на підставі ліцензії, та підприємства, які відповідно до законодавства належать до великих підприємств.

Передбачається розширення кола суб'єктів, які зобов'язані проводити щорічний аудит фінансової звітності. Зокрема, до ОСІ включені всі великі компанії, а відповідно до змін у законодавство про бухоблік передбачається, що і середні компанії будуть зобов'язані надавати фінансову звітність разом із звітом аудитора.

Критерії визначення розміру підприємства (підприємство має відповідати щонайменше двом з наведених критеріїв)

Середні підприємства	Великі підприємства
<ul style="list-style-type: none"> • сукупна вартість активів – до 20 млн. євро; • чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – до 40 млн. євро; • середня кількість працівників – до 250 осіб. 	<ul style="list-style-type: none"> • сукупна вартість активів – понад 20 млн. євро; • чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – понад 40 млн. євро; • середня кількість працівників – понад 250 осіб.

Таким чином, ринок аудиту отримає плюс 3 тис. великих компаній і 13 тис. середніх компаній, які стануть клієнтами національних аудиторів. Є підстави вважати, що в майбутньому висновкам аудиторів буде довіряти і податкове відомство.

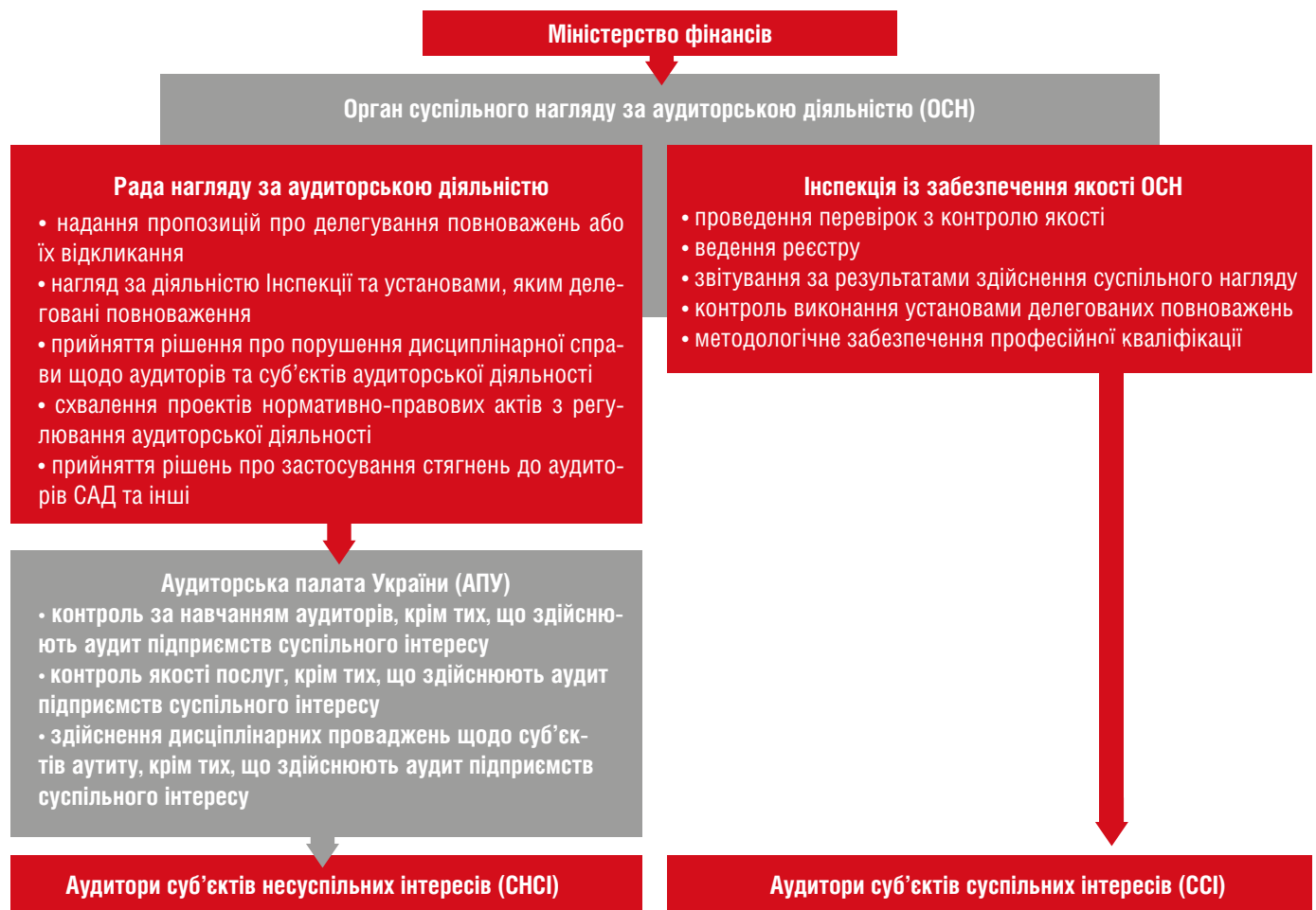

**не менше 3 аудиторів за основним місцем роботи, а для аудиту ОСІ – не менше 15 штатних працівників, з яких не менше 5 аудиторів та не менше 2 осіб мають сертифікати (дипломи), що підтверджують високий рівень знань з МСФЗ.*

7. СУСПІЛЬНИЙ НАГЛЯД

Запровадження Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю (ОСН) максимально відповідає вимогам Директиви та є одним з головних нововведень, запропонованих у законопроекті.

ОСН складається з Ради нагляду за аудиторською діяльністю (Рада нагляду) та Інспекції із забезпечення якості (Інспекція).

ОСН зобов'язаний оприлюднювати щорічну інформацію про свою діяльність.

За рішенням Кабінету Міністрів України **можуть бути делеговані наступні повноваження:**

- контроль за безперервним навчанням аудиторів, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності, крім аудиту ССІ;
- контроль якості аудиторських послуг САД, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності, крім аудиту ССІ;
- здійснення дисциплінарних впроваджень щодо САД, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності, крім тих, які здійснюють аудит ССІ.

Нагляд за виконанням делегованих повноважень здійснює ОСН.

Рада нагляду складається із 11 осіб: по одному представнику від Мінфіну, НБУ, НКЦПФР, НЦКРФП, Мінекономрозвитку, Мінюсту, ВНЗ та 4 представника з числа непрактикуючих осіб.

Члени Ради нагляду призначаються строком на п'ять років, та не можуть бути обрані до складу Ради більше двох строків поспіль.

Основні повноваження **Ради нагляду:**

- затвердження публічного звіту діяльності ОСН;

- надання пропозицій до Кабінету Міністрів України про делегування повноважень або їх відкликання;
- нагляд за діяльністю Інспекції та установами, яким делеговані повноваження;
- прийняття рішення про порушення дисциплінарної справи щодо аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;
- прийняття рішень про застосування стягнень до аудиторів САД та інші.

Інспекція забезпечує проведення перевірок з контролю якості САД, ведення Реєстру, підготовку проекту публічного звіту за результатами суспільного нагляду та проведення перевірок.

В Інспекції на постійній основі **будуть працювати висококваліфіковані досвідчені аудитори** з відповідним рівнем винагородження та прозорою організацією діяльності. Це забезпечить об'єктивність і неупередженість їх висновків.

8. КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ

Система контролю якості аудиторських послуг складається з політики та процедур, розроблених та впроваджених САД відповідно до міжнародних стандартів аудиту.

Контроль якості аудиторських послуг складається з двох рівнів: внутрішній контроль якості виконання завдання та зовнішній контроль якості.

1. Внутрішній контроль якості виконання завдання – оцінка роботи аудитора або ключового партнера з аудиту, задокументованої у робочих документах аудитора на предмет підтвердження обґрунтованості висновків, які містяться у проекті аудиторського звіту або інших звітів.

Відповідальність за організацію і ефективне функціонування внутрішньої системи контролю якості несе керівник САД, при цьому ним може бути призначена відповідальна особа, тільки з числа аудиторів, що є працівником САД за основним місцем роботи.

Внутрішній контроль якості виконаного завдання проводиться до подання аудиторського звіту та додаткового звіту для аудиторського комітету ССІ.

Внутрішній контроль якості виконаного завдання проводиться рецензентом, який призначається з числа аудиторів, що не залучені до виконання завдання з обов'язкового аудиту фінансової звітності, огляд якого проводиться.

2. Зовнішній контроль якості – проведення перевірки якості аудиторських послуг САД на предмет дотримання ними міжнародних стандартів аудиту, принципу незалежності, ефективності внутрішньої системи контролю якості аудиторських послуг, дотримання вимог Закону.

Зовнішній контроль якості аудиторських послуг прово-

диться Інспекцією.

Обов'язковий контроль якості аудиторських послуг здійснюється щодо:

1) САД, які надають послуги із обов'язкового аудиту фінансової звітності великих підприємств, – один раз на три роки;

2) інших САД, які надають послуги із обов'язкового аудиту фінансової звітності, – один раз на шість років.

Контроль якості аудиторських послуг передбачає тестування внутрішніх процедур, здійснення перевірки робочих документів, аудиторських звітів та інших звітів, договорів на проведення аудиту, внутрішніх розпорядчих актів САД, якими визначаються політики і процедури, які мають застосовуватись при здійсненні аудиту. За результатами перевірки з контролю якості складається звіт, який має містити основні висновки та рекомендації, які до їх включення у звіт з їх обґрунтуванням мають бути доведені до відома САД та обговорені з ним до складання звіту.

У разі виявлення порушень у системі контролю якості Інспекція надає САД обов'язкові до виконання рекомендації щодо їх виправлення та встановлює строк їх виправлення, але не більше 12 місяців з дати завершення перевірки.

9. РЕЄСТР АУДИТОРІВ

Аудитори та САД можуть надавати аудиторські послуги виключно після включення до Реєстру. Реєстр є публічним та загальнодоступним, оприлюднюється на веб-сайті Інспекції.

За включення інформації до Реєстру плата не справляється.

Порядок ведення Реєстру визначає Мінфін. Реєстр складається із наступних розділів: аудитори, САД, САД, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності, САД, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності ССІ.

Подання інформації до Реєстру здійснюється за заявочним принципом.

Перевагою є як скорочення кількості реєстрів, так і

зниження витрат аудиторів на включення до реєстру.

10. ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Аудитора та САД може бути притягнуто до професійної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження з наступних підстав:

- невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків;

- недотримання незалежності, подання недостовірної інформації до Реєстру та порушення інших обов'язків, передбачених Законом;

- порушення міжнародних стандартів аудиту.

Залежно від ступеня професійного проступку може

бути застосовано одне з таких стягнень:

- попередження;
- зупинення права на заняття аудиторською діяльністю на строк від одного місяця до трьох років;
- офіційна заява ОСН про невідповідність аудиторсь-

кого звіту вимогам Закону;

- накладання штрафу у розмірі від 10 до 100 відсотків договору на надання аудиторських послуг;
- виключення з Реєстру.

Накладення штрафу передбачається:

11. ПРОФЕСІЙНЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Головною метою самоврядування є захист професійних інтересів та соціальних прав аудиторів. Проектом Закону запропоновано забезпечення рівних можливостей доступу аудиторів до участі в професійному самоврядуванні.

Організацією, що здійснює професійне самоврядування у сфері аудиту є АПУ, до повноважень якої належить:

- представлення інтересів аудиторів у державних та інших установах;
- забезпечення захисту соціальних та професійних прав аудиторів;
- участь у проведенні експертиз законопроектів і нормативно-правових актів з питань, пов'язаних з аудиторською діяльністю;
- забезпечення взаємодії для членів АПУ, підготовка практичних керівництв для її членів та інші повноваження.

АПУ виконує делеговані повноваження.

Членами АПУ є особи, що включені до Реєстру. Членство аудиторів в професійній організації є обов'язковим.

Розмір членських внесків та інших платежів визначається з'їздом аудиторів.

Для забезпечення принципу публічності, упродовж 180 днів по закінченню календарного року, АПУ на своєму веб-сайті публікує:

- звіт про діяльність;
- фінансову звітність;
- бюджет та звіт про його виконання;
- інформацію про стан аудиторської діяльності в Україні;
- річні програми роботи та звіти про їх виконання.

ПЕРЕВАГИ РЕФОРМИ ІНСТИТУТУ АУДИТУ

